

Ι Σ Π Α Ν Ι Α

Διὰ τὰ λάθω ιδεάν τινά περὶ τῆς καλλονῆς τῶν γυναικῶν τοῦ λαοῦ καὶ περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐνδύονται, μετέβην τὴν ἐπισῶσαν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ κάπνεργοστασίου, ὅπερ εἶνε ἐν τῶν μεγαλειτέρων ἐργοστασίων τῆς Εὐρώπης καὶ ἀριθμεῖ περὶ τὰς πέντε χιλιάδας ἐργάτιδας.

Τὸ κτίριον κεῖται ἀπέναντι τῶν μεγάλων κήπων τοῦ δουκὸς τοῦ Μονπανσιέ. Αἱ ἐργάτιδες εὐρίσκονται ὅλαι σχεδὸν ἐντὸς τριῶν μεγίστων αἰθουσῶν, ἐκάστη τῶν ὁποίων διαιρεῖται ὑπὸ τριῶν σειρῶν κιόνων. Ἡ ἐκ πρώτης ὄψεως παραγομένη ἐντύπωσις εἶνε θαυμασία. Παρουσιάζονται ἐνώπιόν σας, ὅλαι ὁμοῦ, ὀκτακόσαι νεάνιδες, διηρημέναι καθ' ὁμίλους, ἀνὰ πέντε ἢ ἑξ, καθήμεναι πυκνὰ πυκνὰ περὶ τῶν τραπέζιων τῆς ἐργασίας των, αἱ μὲν ἀποτέρω συγκεχυμέναι, αἱ δὲ τελευταῖαι μόλις ὁραταί· ὀκτακόσαι κόμαι ἐθενώδεις καὶ ὀκτακόσαι πρόσωπα μελαχροινὰ ἐκ πάσης ἐπαρχίας τῆς Ἀνδαλουσίας, ἀπὸ Ἰαένης μέχρι Κάδικος, ἀπὸ Γρανάδας μέχρι Σεβίλλης. Ἀκούετε ἀδιάκοπον βόμβον, ὡς νὰ εὐρίσκεσθε ἐν πλατείᾳ πλήρῃ λαοῦ.

Οἱ τοῖχοι, ἀπὸ τῆς θύρας τῆς εἰσόδου μέχρι τῆς θύρας τῆς ἐξόδου, καὶ εἰς τὰς τρεῖς αἰθούσας, εἶνε γεμάτοι ἀπὸ φούσταις, ἀπὸ σάλια, ἀπὸ μαυροῦ καὶ, πρᾶγμα περιεργότατον, ὅλον τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τὰ ῥάκη, τὰ ὁποῖα θὰ ἤρουν νὰ γεμίσουν ἑκατὸν ἐργαστήρια μεταπρατῶν παλαιῶν ἐνδυμάτων, παρυσιαίνει δύο χρώματα ἐπικρατοῦντα, καὶ τὰ δύο συνεχῆ, τὸ ἐν ὑπὸ τὸ ἄλλο, ὅπως τὰ χρώματα μακροτάτης τινὸς σημαίας· τὸ μαῦρον τῶν σαλίων ἐπάνω, τὸ κόκκινον τῶν φορεμάτων ὑποκάτω, ἀναμεμιγμένον μὲ τὸ λευκόν, μὲ τὸ πορφυροῦν, μὲ τὸ κίτρινον· καὶ νομίζεις ὅτι βλέπεις ἀπέραντον κατὰστημα μεταμφίσεων ἢ ἀπέραντον αἰθυσαν χοροῦ, ὅπου αἱ χορευτρίαι διὰ νὰ εἶνε μᾶλλον ἐλεύθεραι, ἐκρέμασαν εἰς τὸν τοῖχον πᾶν ὅ,τι δὲν εἶνε ἀπολύτως ἀναγκαῖον διὰ νὰ σώσῃ τὴν αἰδῶ.

Αἱ νεάνιδες φοροῦν τὰ ἐνδύματα ἐκεῖνα ὅταν ἐξέρχονται. Διὰ τὴν ἐργασίαν των ἔχουν ἄλλο ἐνδυμα προστυχρότερον ὁμοιόμορφως λευκὸν καὶ κόκκινον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ζέστη εἶνε ἀνυπόφορος, ἐλαφρόνονται ὅλαι ὅσων εἶνε δυνατὸν περισσύτερον καὶ διὰ τοῦτο μεταξὺ τῶν πέντε χιλιάδων, μόλις θὰ εἶνε πεντήκοντα, τῶν ὁποίων ὁ ἐπισκέπτης νὰ μὴ δύναται νὰ ἴδῃ ἐν ὅλῃ τῇ ἀνέσει τὸν βραχίονα καὶ τοὺς ὄμους, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὰς τυχαίας συμπτώσεις, αἵτινες παρουσιάζονται αἰφνιδίως ὅταν διέρχεται τις ἀπὸ τῆς μιᾶς αἰθούσης εἰς τὴν ἄλλην, ὅπσθεν τῶν θυρῶν καὶ τῶν στύλων καὶ εἰς τὸ βάθος εἰς τὰς μακρινὰς γωνίας.

Ὑπάρχουν πρόσωπα ὠραιότατα, καὶ τὰ μὴ ὠραία δὲ ἀκόμη ἔχουν κατὰ τι, ὅπερ ἐλκύει καὶ ἐντυπῶται εἰς τὴν μνήμην, ὡς λόγου χάριν ὁ χρωματισμός, ὁ ὀφθαλμός, τὰ βλέφαρα, τὸ μεδίμα.

Πολλαί, καὶ ἰδίως αἱ λεγόμεναι ἀθιγγανίδες, εἶνε πολὺ μελαχροιναὶ καὶ ἔχουν τὰ χεῖλη ἐξωγκωμένα, ἄλλαι δὲ τοὺς ὀφθαλμούς τὸσον μεγάλους, ὥστε μία πιστὴ αὐτῶν εἰκὼν θὰ ἐφαίνετο ὑπερβολὴ τερατώδης. Τὸ πλεῖστον ὅμως αὐτῶν εἶνε μικροῦτσαι καὶ καλοκατωμέναι, πᾶσαι δὲ φέρουν ἐν τριαντάφυλλον ἢ ἐν ἴον ἢ μίαν ἀνθοδέσμην ἐξ ἀνθέων τοῦ ἀγροῦ εἰς τοὺς πλοκάμους των.

Πληθύνονται ἀναλόγως τῆς ἐργασίας τὴν ὁποίαν ἐκτελοῦν. Αἱ ἱκανώτεραι καὶ αἱ ἐργατικώτεραι κερδίζουν τρεῖς δραχμάς τὴν ἡμέραν· αἱ ὀκνηραὶ—las holgazanas—κοιμῶνται μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ τὴν κεφαλὴν ἐστηριγμένην ἐπὶ τῶν βραχιόνων. Αἱ μητέρες ἐργάζονται σεί-

ουσαι τὸν πόδα, ὅστις εἶνε δεμένος διὰ λεπτοῦ σχοινίου, κινῶντος ἐν λίκνον. Μετὰ τὴν αἴθυσαν τῶν σιγᾶρων ἔρχεται ἡ αἰθυσαν τῶν σιγαρέτων, μετ' αὐτὴν ἡ αἰθυσαν τῶν κυτίων καὶ κατόπιν ἡ αἰθυσαν τῶν κιβωτίων, παντοῦ δὲ φαίνονται φουστάνια κόκκινα, μαῦρα, πλεξίδες καὶ μᾶτια μεγάλα. Εἰς τὰς αἰθούσας ἐκεῖνας πόσαι ἱστορίαι ἐρώτων, ζηλευσιμῶν, ἐγκαταλείψεων, ἀθλιοτήτων!

Ἐξερχόμεναι τοῦ ἐργοστασίου ἐκεῖνου, ἐπὶ ἀρχαίῃ ὥραν νομίζετε ὅτι βλέπετε παντοῦ μαῦρας κόρας ὀφθαλμῶν, αἱ ὁποῖαι σὺς κυττάζουν μὲ χιλιάς διαφόρους ἐκφράσεις περιεργίας, ἀνίας, συμπαθείας, εὐθυμίας, θλίψεως, ὕπνου.

Τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ ἐπεσκέφθην τὸ Μουσεῖον τῆς ζωγραφικῆς. Τὸ Μουσεῖον τῆς ζωγραφικῆς τῆς Σεβίλλης δὲν περιέχει μέγα ἀριθμὸν εἰκόνων, ἀλλ' αἱ ὀλίγαι ἐκεῖναι ἀξίζουν ἐν μέγα Μουσείον. Ἐν αὐτῷ εὐρίσκονται τὰ ἀριστουργήματα τοῦ Μουρίλλου καὶ μεταξὺ τούτων ὁ ἀθάνατος Ἅγιος Ἀντώνιος ἐκ Παδούης, ὅστις φημίζεται ὅτι εἶνε ἡ θειότερα ἔμπνευσις αὐτοῦ καὶ τὸ θαυμασιώτερον ἔργον τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Τὸ Μουσεῖον τοῦτο ἐπεσκέφθην μετὰ τοῦ κυρίου Ρονζάλου Σεργόβιτς, ἐνὸς τῶν ἐπιφανέστερων νέων τῆς Σεβίλλης, καὶ ἐπεθύμουν νὰ ἦτο τὴν ὥραν ἐδῶ, πρὶν τὸ γραφεῖόν μου, διὰ νὰ βεβαιώσῃ διὰ τινος σημειώσεώς του παρ' αὐτοῦ ὑπογεγραμμένης ὅτι καθ' ἣν στιγμὴν προσήλωσα τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπὶ τῆς εἰκόνος ἐκεῖνης, τὸν συνέλαβον ἀπὸ τοῦ βραχίονος καὶ ἔρρηξα κραυγὴν.

Μίαν φορὰν μόνην, καθ' ὅλον μου τὸν βίον, ἐδοκίμασα συγκίνησιν ὁμοίαν φύσεως μὲ ἐκείνην, ἥτις μὲ ἐκυρίευσεν ἐπὶ τῇ θεᾷ τῆς εἰκόνος ἐκεῖνης. Ἦτο ὠραία θερινὴ νύξ, ὁ οὐρανὸς πλήρης ἀκτινοβολούντων ἀστέρων καὶ ἡ εὐρεῖα πεδιάς, ἣν ἡδυνάτο τις νὰ περιβάλλῃ δι' ἐνὸς βλέμματος ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ μέρους ὅπου εὐρίσκόμην, βεβηθισμένη εἰς βαθεῖαν σιγὴν. Ἐν τῶν εὐγενέστερων πλασματῶν, τὰ ὁποῖα συνήντησα μέχρι τοῦδε εἰς τὸν βίον μου, ἦτο πλησίον μου. Πρὸ ὀλίγων ὥρων ἔχομεν ἀναγνώσει μερικὰς σελίδας ἐκ τινος βιβλίου τοῦ Χούμ볼δ. Περαιτοῦμεν τὸν οὐρανὸν καὶ ὠμιλοῦμεν περὶ τῆς κινήσεως τῆς γῆς, περὶ τῶν ἐκατομμυρίων τῶν κόσμων, περὶ τοῦ ἀπείρου, μὲ ταπεινόν, εἰσνεὶ ἀπομεμακρυσμένης φωνῆς, τόνον, ὅστις ἔρχεται αὐτομάτως, ὅταν ὁμιλῶμεν περὶ τοιούτων πραγμάτων ἐν καιρῷ νυκτὸς καὶ εἰς μέρος μονῆρας. Στιγμὴν τινὰ ἐσιωπήσαμεν καὶ ἕκαστος παρεδόθη, μὲ τοὺς ὀφθαλμούς προσηλωμένους εἰς τὸν οὐρανόν, εἰς τὰς ἰδίους του φαντασίας. Δὲν εἰζεύρω διὰ τίνος σειρᾶς σκέψεων κατέληξα ὅπου κατέληξα. Δὲν εἰζεύρω ὁποῖα μυστηριώδης ἐξέλιξις αἰσθημάτων ἐγένετο ἐν τῇ καρδίᾳ μου, δὲν εἰζεύρω τί εἶδον, ἢ ἐφαντάσθην, ἢ ὠνειρεύθην, εἰζεύρω ὅτι αἶφνης μου ἐφάνη ὅτι ἐσχίσθη εἰς πέπλος πρὸ τῆς διανοίας μου, ἡσθάνθην ἐντὸς μου ἀπεριόριστον βεβαιότητα περὶ ἐκείνου, ὅπερ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἶχον ἐπιθυμῆσαι μᾶλλον ἢ πιστεῦσαι, ἡ καρδίᾳ μου κατελήφθη ὑπὸ αἰσθηματος ὑψίστης χαρᾶς, ἀγγελικῆς ἀγαλλιάσεως, ἀπερχέντου ἐλπίδος· κύμα θερμῶν δακρύων ἀνέβλυσεν ὀρμητικῶς ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ συλλαβὸν τὴν φιλικὴν χεῖρα ἥτις ἐζήτην τὴν ἰδικήν μου, ἀνέκραξα ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου:—Εἶνε ἀληθές! Εἶνε ἀληθές! Εἶνε ἀληθές!—καὶ ἤρχισα νὰ κλαίω ὡς παιδίον.

Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος τῆς Παδούης μὲ ἔκαμε νὰ δοκιμάσω ἐκ νέου τὴν συγκίνησιν τῆς ἐσπέρας ἐκείνης. Ὁ ἅγιος εἶνε γονατισμένος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ καλλείου του· ὁ Ἰησοῦς ὡς

νήπιον, περικυκλωμένος ὑπὸ ξανθοῦ καὶ ἀτμώδους φωτός, ἐλκυσθεὶς ὑπὸ τῆς ἰσχύος τῆς προσευχῆς, κατέρχεται εἰς τὰς ἀγκάλας του. Ὁ ἄγιος Ἀντώνιος ἐν ἐκστάσει ὄρμηξ πρὸς αὐτὸν μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς του, ρίπτων πρὸς τὰ ὀπίσω τὴν κεφαλὴν του, ἀκτινοβολοῦσιν ὑπὸ ἀνεκ φράστου χαρᾶς. Ταυτὴ ἦτο ἡ δόνησις τὴν ὑπαίαν μου ἐπροξένησεν ἡ εἰκὼν αὕτη, ὥστε ὀλίγα στιγμὰι παρατηρήσεως μὲ ἐκούρασιν ὡς νὰ εἶχον περιέλθει μέγα τι Μουσεῖον, καὶ μὲ κατέλαθεν εἰδὸς τι τρόμου, ὅστις διήρκεσε καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκείνῃ διαμονῆς μου.

Ἀκολουθῶς εἶδον τὰς ἄλλας μεγάλας εἰκόνας τοῦ Μουρίλλου: μίαν Σύλληψιν, ἓνα Ἄριον Φραγκίσκον ὅστις ἐναγκαλιζεται τὸν Χριστόν, μίαν ἄλλην Ὀπτασίαν τοῦ Ἀρίου Ἀντωνίου καὶ ἄλλας περὶ τὰς εἰκοσι, μεταξύ τῶν ὁποίων τὴν θαυμασίαν καὶ περιφημον Παναρίαν τοῦ Τραπεζομανθίλου, γραφεῖσιν ὑπὸ τοῦ Μουρίλλου ἐπὶ ἐνὸς πραγματικοῦ τραπέζομανθίλου, ὅπως ἐκνευρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λαϊκοῦ ὅστις τὸν ὑπηρετεῖ ἐν ἐκ τῶν λεπτοτέρων αὐτοῦ ἔργων ἐν τῷ ὑποίῳ ἔχυσεν ὅλην τὴν μαγίαν τῶν ἀπαρχμύλων αὐτοῦ χρωμάτων, ἀλλὰ καμμία ἐκ τῶν εἰκόνων τούτων, αἵτινες ἐπίσης εἶνε ἀντικείμενον θαυμασμοῦ ὅλων τῶν καλλιτεχνῶν τοῦ κόσμου, δὲν ἐκυρίευσεν τὸν νοῦν μου καὶ τὴν καρδίαν μου, ὅπως ὁ θεὸς ἐκεῖνος Ἅγιος Ἀντώνιος.

Ἐν τῷ Μουσείῳ τούτῳ ὑπάρχουσιν εἰκόνες τῶν δύο Χερρέζ, τοῦ Παχέπου, τοῦ Ἀλφόνσου Κάνου, τοῦ Παύλου Κεσπέδου, τοῦ Οὐόλδου, τοῦ Μουλάτου, ὅστις ὑπῆρξεν ὑπηρετῆς τοῦ Μουρίλλου, ὃν μιμεῖται ἐπιτυχῶς καὶ τελευταῖον ἡ περιφημος μεγάλη εἰκὼν, ἡ Ἀποθέωσις τοῦ Ἀρίου Θωμᾶ τοῦ Ἀκουῖνου τοῦ Φραγκίσκου Ζουρβαράν, ἐνὸς τῶν ἐξοχωτέρων καλλιτεχνῶν τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος.

Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Μουσείου τῆς Ζωγραφικῆς, ὁ κύριος Γονζάλος Σεγοβίας μὲ ὠδήγησε διὰ μέσου πληθύος δρομίσκων εἰς τὴν ὁδὸν Francos, ἥτις εἶνε μία τῶν κυριωτέρων ὁδῶν τῆς πόλεως καὶ σταματήσας πρὸ τινος μικροῦ ἐμπορικοῦ καταστήματος ἐριούχων μου εἶπε μειδιῶν:

— Ἰδέτε· τὸ ἐργαστήριον αὐτὸ δὲν σᾶς κάμνει νὰ σκέπτεσθε τίποτε:

— Τίποτε, ἀπεκρίθην.

— Παρατηρήσατε τὸν ἀριθμόν.

— Ἀριθμὸς δεκαπέντε, ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ τίποτε.

— ὦ! περίεργον, ἀνέκραξεν ὁ ἀγαπητός μου ξεναγός:

«Numero quindici

A mano manca!»¹

— Τὸ ἐργαστήριον τοῦ «Κουρέως τῆς Σεβίλλης!» ἀνέκραξεν.

— Ἀκριβῶς, μου ἀπήντησε, τὸ ἐργαστήριον τοῦ κουρέως τῆς Σεβίλλης, ἀλλὰ προσέξατε. Ἐὰν ὁμιλήσετε περὶ τούτου ἐν Ἰταλίᾳ, μὴ ὀρκισθῆτε, διότι αἱ παραδόσεις πολλάκις ἀπατοῦν καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ φέρω τὴν εὐθύνην μιᾶς ἐπιβεβαιώσεως ἱστορικῆς τόσης σπουδαιότητος.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐνεφανίσθη εἰς τὴν θύραν τοῦ καταστήματος ὁ ἔμπορος, ὅστις ἐννοήσας διὰ τί ἐστάμεθα ἐκεῖ ἐγέ-

λατε καὶ μᾶς εἶπε: — No está! — ὁ Φίγκρος δὲν εἶνε ἐδῶ καὶ χειρετίσας ἐπιχαρίτως ἀπεσύρθη.

Τότε παρεκάλεσα τὸν κύριον Γονζάλον νὰ μου δείξῃ κανὲν patio, ἀπὸ τὰ μαγευτικὰ ἐκεῖνα patios, τὰ ὅποια βλέπων ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἶχον πλάσει διὰ τῆς φαντασίας μου τόσα ὄνειρα καὶ τόσας ἡδονάς.

— Θέλω νὰ ἴδω ἐν τοῦλάχιστον, τῷ εἶπον, νὰ εἰσδύσω ἀπαξ ἐν τῷ μέσῳ τῶν μυστηρίων ἐκείνων, νὰ ἐγγίσω τοὺς τοίχους, νὰ βεβαιωθῶ ὅτι εἶνε ἀληθινὰ καὶ ὅχι ὀφθαλμαπάτη.

Ἡ ἐπιθυμία μου ἐκανεποιήθη ἀμέσως. Εἰσῆλθον εἰς τὸ patio ἐνὸς φίλου του. Ὁ κύριος Γονζάλος ἐδήλωσεν εἰς τὸν ὑπηρετὴν τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεως καὶ ἐμείναντες μόνοι. Ἡ οἰκία εἶχεν ἐν μόνον πάτωμα. Τὸ patio δὲν ἦτο μεγαλειότερον κοινῆς αἰθούσης, ἀλλὰ μαρμαρίνον ὅλον καὶ πλήρες ἀνθέων, εἰς πίδαξ ἐν τῷ μέσῳ, εἰκόνες καὶ ἀγαλματὰ περίξ καὶ ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην στέγην μία σκηνὴ προφυλάττουσα ἀπὸ τὸν ἥλιον. Εἰς μίαν γωνίαν ὑπῆρχε τραπέzion ἐργασίας, ἐδῶ δὲ καὶ ἐκεῖ καθίσματα καὶ θρανία ἐπὶ τῶν ὁποίων ὀλίγον τι πρὶν ἴσως ἀνεπαύοντο τὰ ποδαράκια Ἀνδalousίας τινός, ἥτις τὴν στιγμὴν ἐκείνην μᾶς παρετῆρει διὰ μέσου τῶν παντζουριῶν τοῦ παραθύρου.

Παρατήρησα τὰ πάντα λεπτομερῶς ὡς θὰ ἔπραττον ἐὰν εὐρισκόμην ἐντὸς οἰκίας ἐγκαταλειφθείσης ἀπὸ τὰς μαγίσσας. Ἐκάθισα, ἔκλεισα τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἐφαντάσθην ὅτι ἦμην ὁ κύριος· ἔπειτα ἠγέρθην, ἔβρεξα τὴν χεῖρά μου εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ πίδακος, ἔψαυσα ἓνα στυλόν, ἐπρόβαλα εἰς τὴν θύραν, ἔλαβον ἐν ἄνθος, ἤγειρα τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τὸ παράθυρον, ἐγέλασα, ἀνεστῆναξα καὶ εἶπον:

— Πόσον πρέπει νὰ εἶνε εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι οἱ ὑποῖοι ζοῦν ἐδῶ!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤκουσα γέλωτας. Ἐστράφην καὶ εἶδον ὅπισθεν τοῦ παραθύρου λάμποντας δύο μαύρους ὀφθαλμούς, αἵτινες ἀμέσως ἐξηφανίσθησαν.

— Ἀληθῶς, εἶπον, δὲν ἐπίστευον ὅτι ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ἦτο δυνατόν νὰ ζοῦν ἀκόμη τόσοι ποιητικῶς! Καὶ νὰ σκέπτομαι ὅτι τὰς οἰκίας ταύτας τὰς ἀπολαμβάνετε δι' ὅλης σας τῆς ζωῆς! Καὶ ὅτι ἔχετε ἀκόμη ὄρεξιν νὰ σπάζετε τὸ κεφάλι σας μὲ τὴν πολιτικὴν!

Ὁ κύριος Γονζάλος μου ἐξήγησε τὰ ἰδιαιτέρα τῆς οἰκίας.

— Ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπιπλα, μου εἶπεν, αὐταὶ αἱ εἰκόνες, αὐταὶ αἱ γλάστραι μὲ τὰ ἄνθη, πλησιάζοντες τοῦ φθινοπώρου, φύγουν ἀπ' ἐδῶ καὶ μεταφέρονται εἰς τὸ ἐπάνω πάτωμα, τὸ ὅποιον εἶνε ἡ χειμερινὴ καὶ ἐαρινὴ κατοικία. Προσεγγίζοντες τοῦ θέρους, κλίνει, ἱματισθῆναι, τράπεζαι, καρέκλαι, τὰ πάντα μεταφέρονται πάλιν εἰς τὰ δωμάτια τοῦ ἰσογείου πατώματος, καὶ ἡ οἰκογένεια κοιμᾶται καὶ τρώγει ἐδῶ, ὄρεγεται τοὺς φίλους καὶ ἐργάζεται, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθέων καὶ τῶν μαρμαρίων, ὑπὸ τὸν ψῆθρον τῆς κρήνης. Καὶ ἐπειδὴ τὴν νύκτα αἱ θύραι μένουσιν ἀνοικταί, ἀπὸ τὰ δωμάτια ὅπου κοιμοῦνται βλέπουν τὸ patio φωτιζόμενον ἀπὸ τὴν σελήνην καὶ ὁσφραίνονται τὸ ἄρωμα τῶν ρόδων.

— ὦ, ἀρκεῖ! ἀνέκραξα, ἀρκεῖ, κύριε Γονζάλε, λυπηθῆτε τοὺς ξένους!

Καὶ γελῶντες ἀπὸ καρδίας ἀμφοτέρω, ἐξήλθον διὰ νὰ ὑπάγωμεν νὰ ἴδωμεν τὴν περιφημον Οἰκίαν τοῦ Πιλάτου.

Ἐνῷ διεσχιζόμεν μονήρη τινὰ ὁδόν, βλέπω εἰς τὰς προσθήκας ἐργαστηρίου τινός ἐκθεσιν μαχαίρων τόσοι πολὺ μεγάλ-

1. «Ἀριθμὸς δεκαπέντε, ἀριστερά!» Εἶνε οἱ στίχοι δι' ὧν ἄρχεται τοῦ ἔργου τοῦ «Ὁ Κουρέως τῆς Σεβίλλης» ἐν τῷ ὁμωνύμῳ μελοδράματι, ὅταν ἐξηγῇ εἰς τὸν κόμητα Ἀλμαδίαν πού κεῖται τὸ κουρεῖόν του. Σ. Μ.

λων και παραδόξων, ώστε μευ ἦλθεν ὄρεξις νὰ ἀγοράσω μίαν. Εἰσῆλθον, παρετάχθησαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου περὶ τὰς εἰ-
κοσι καὶ παρεκάλεσα νὰ τὰς ἀνοίξουν μίαν πρὸς μίαν.

Εἰς καθὲ ἐμφάνησιν λεπίδος ὀπισθοχώρουν κατὰ ἓν βῆμα. Δὲν πιστεύω νὰ εἰμπορῇ τις νὰ φαντασθῇ ὅπλον βαρβιροτέρας καὶ φρικωδεστέρας ὕψεως τούτου.

Ἀπὸ μίαν λαβὴν ἐκ χαλκοῦ, ἣ ἐξ ὀρειχάλκου, ἣ ἐκ κέρα-
τος, ὀλίγον τι κυρτὴν καὶ κεντημένην διὰ πολυχρόμων κο-
σμημάτων, ἀναπηδᾷ μετ' ἀπαισίτου κρότου μία λεπίς πλα-
τεῖα, ὅσον μία παλάμη, μακρὰ περὶ τὰς δύο παλάμας, ὅξεια
ὡς ἐγχειρίδιον, ὁμοιάζουσα πρὸς ἰχθὺν καὶ φέρουσα ἐγκεχυραγ-
μένα διάφορα ἐρυθρὰ κοσμήματα, ἅτινα φαίνονται ὡς γραμ-
μαὶ ἀπὸ πεπηγμένον αἷμα, καὶ ἐπιγραφὰς ἀπειλητικὰς καὶ
ἀγρίας. Ἐπιμιας εἶνε γεγραμμένον ἰσπανιστί:—Μὴ μὲ ἀνοί-
ξης χωρὶς λόγον, μὴ μὲ κλείσης χωρὶς τιμὴν. — ἐπὶ μιᾶς
ἄλλης:— "Ὅπου ἐγγίξω τετέλεσται. — ἐπὶ ἄλλης:— "Ὅταν
ὁ ὄφης οὗτος δαγκάσῃ, ὁ ἱατρὸς δὲν ἔχει πλέον νὰ κάμῃ
τίποτε, καὶ ἄλλαι φιλόφρονες φράσεις ὁμοίας φύσεως.

Τὸ καθυπὸ ὄνομα τῶν μαχαίρων τούτων εἶνε *navaja* τὸ
ὁποῖον σημαίνει ἐπίσης ξυράφιον, εἶνε δὲ ἡ *navaja* τὸ ὅπλον
τῆς μονομαχίας τοῦ λαοῦ. Σήμερον περιέπεσον ὀλίγον εἰς ἀ-
χρησίαν, ἀλλ' ἄλλοτε ἦτο μεγάλης τιμῆς. Ὑπῆρχον
καὶ διδάσκαλοι, ἕκαστος τῶν ὁποίων εἶχε τὸ ἰδιαιτερόν του
κτύπημα, αἱ δὲ μονομαχίαι ἐγίνοντο καθ' ὅλους τοὺς ἱππο-
τισμοῦ. Ἠγόρασα τὴν πλέον μεγαλόσχημον *navaja* τοῦ κα-
νόνος τοῦ ἐργαστηρίου καὶ ἐπανελάβομεν τὸν ὁρόμον μας.

[Ἐπεταί συνέχεια].

Π. Α. ΒΑΛΒΗΣ

ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΖΟΛΑ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΚΥΛΟΥ

"Ἄλλο πάλιν κακὸν περιέμενε τὸν Λάζαρον.

Ὁ γέρον του «Πιστός» δὲν ἐπήγαινε καλᾶ.

Τὸ πτωχὸ ζῶον, τὸ ὁποῖον τὸν Μάρτιον θὰ ἠρίθμει δεκα-
τέσσαρα ἔτη, ὑπέφερεν ἀπὸ τοὺς ὀπισθίους του πόδας καὶ ἡ
κατάστασις ὁλονὲν καθίστατο κρισιμωτέρα.

Καθ' ὅς στιγμὰς ἐπῆρχοντο αἱ κρίσεις καὶ τὸν αἰμωδία-
ζον, μόλις ἠδύνατο νὰ βαδίζῃ, ἔμενεν εἰς τὴν αὐλήν, ἐξηπλω-
μένος ὅστων ἡλιον, ἀτενίζων τοὺς ἐξερχομένους, μὲ τοὺς με-
λαγχολικοὺς τοῦ ὀφθαλμοῦ.

Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἰδίως τοῦ γηραιοῦ σκύλου συνεχίνουν
τὸν Λάζαρον, ὀφθαλμοὶ ἀπολέσαντες τὴν διαύγειάν των, θαμ-
νωθέντες διὰ πέπλου ὑποκυάνου, ὡς οἱ ὀφθαλμοὶ τυφλοῦ. Ἐν
τούτοις, ἔβλεπεν ἀκόμη, ἐσύρετο ἵνα ἐρχηται καὶ στηρίξῃ τὴν
χονδρὴν του κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ γόνατος τοῦ κυρίου του, ἔπειτα
τὸν προσέβλεπεν ἀτενῶς, μὲ ὕψος θλιβερόν ὡς ἂν τὰ πάντα
ἤννοει.

Καὶ δὲν ἦτο πλέον ὠρῆος, τὸ λευκὸν του καὶ σγουρὸν τρί-
χωμα εἶχε κιτρινίσει· τὸ τῶσον ἄλλοτε μαῦρον ρύγχος του,
ἐλευκένετο· ρυπαρότης τις καὶ αἶσχος τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο αἰ-
σθανόμενος τὸν καθίστων ἀξιοθρήνητον, διότι δὲν ἐτόλμων νὰ
τὸν πλύνουν, ὡς ἐκ τῆς μεγάλης του ἡλικίας.

Εἶχε πλέον ἀφήσει ὅλα του τὰ παιγνίδια, δὲν ἔκαμνε πλέον
τοῦμπερ, δὲν συνεστρέφετο πλέον κυνηγῶν τὴν οὐράν του,
εἶχε χάσει τὴν τρυφερότητα ἣν ἠσθάνετο πρὸς τὰ μικρὰ τῆς
Μινούς, ὅτε ἡ τροφὸς τὰ ἐπήγαινε περίπατον. Ἐπέραν τὰς
ἡμέρας του ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὑπνηλῆς καταστάσεως γέρον-
τος, καὶ τόσον ἐκοπίαζε νὰ ἐγείρεται ἐπὶ τῶν ποδῶν του, τό-
σον αἱ πόδες του ἦσαν ἄλκωνεῖς ὥστε πολλάκις, ἀνθρωπὸς τις
τῆς οἰκίας, ἀπὸ οἴκτου κινούμενος, τὸν ἐβοήθει, τὸν ὑπεβά-
σταζε διὰ μίαν στιγμὴν, ἵνα δύναται κατόπιν νὰ βαδίσῃ.

Ὁ πτωχὸς σκύλος ἔφθασε συρόμενος μέχρι τοῦ ἐστιατο-
ρίου κατὰ τὸ ἑσπερινὸν δεῖπνον· ἡ ὑπηρέτρια θέλει νὰ τὸν
διώξῃ, νὰ τὸν κτυπήσῃ.

— "Ἀφῆσέ τον, ἐπανέλαβεν ὁ Λάζαρος. Πήγαινε εἰς.

Τότε, ἐν ᾧ ἡ Βερονίκη ἐπανέκλειε μανιωδῶς τὴν θύραν, ὁ
Πιστός, ὡσεὶ ἐννοήσας, ἦλθε νὰ στηρίξῃ τὴν κεφαλὴν του ἐπὶ
τοῦ γόνατος τοῦ κυρίου του.

"Ὅλοι ἠθέλησαν νὰ τὸν περιποιηθοῦν, ἔθραυσαν σάκχαριν,
προσεπάθησαν νὰ τὸν ἐμψυχώσουν.

"Ἄλλοτε, τὸ μικρὸν παίγνιον ἐκάστης ἐσπέρας ἦτο ἡ τοπο-
θέτησις τεμαχίου σακχαρώς, μακρὸν του, πρὸς τὸ ἄλλο ἄκρον
τῆς τραπέζης· ἐν τάχει, ἔκαμνε τὸν γύρον, καὶ ὁλονὲν ἡ σάκ-
χαρις ἐπῆδα, ἕως ὅτου, ζαλισμένος, ἐκπληκτος διὰ τὰ συνεχῆ
τῆς πηδήματα, ἤρχιζε νὰ ἐκβάλλῃ ἀγρίας ὕλακας.

Τὸ παιγνίδιον αὐτὸ ὁ Λάζαρος ἐδοκίμασε ν' ἀρχίσῃ ἐκ νέου,
ἐπὶ τῇ φιλανθρώπῳ σκέψει τοῦ ὅτι θὰ παρεῖχεν εὐτῷ ψυχα-
γωγίαν τινὰ εἰς τὴν ἀγωνίαν τοῦ πτωχοῦ ζῶου. Ὁ σκύλος
ἔσεισεν ὀλίγον τὴν οὐράν του, ἔκαμε μίαν στροφὴν, ἔπειτα
προσέκρουσεν ἐπὶ τοῦ καθίσματος τῆς Παυλίνας. Δὲν ἔβλεπε
πλέον τὴν σάκχαριν, τὸ ἄσκαρόν του σῶμα κατέπεσε χαμαί,
τὸ αἷμα ἔρρεε κατὰ σταγόνας ἐρυθρὰς τριγύρω τῆς τρα-
πέζης.

Ὁ μικρὸς δὲν ἐτονθόριζε πλέον τὸ ἄσμά του, οἶκτος συνέ-
θλιβε τὰς καρδίας ὅλων ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ θνήσκοντος Πιστοῦ,
ὅστις ἐψηλάφει χαμαὶ ἀναπολῶν τὰ κατωρθώματα τοῦ ἄλλοτε
Πιστοῦ, τοῦ τόσον λαιμάργου.

— Μὴ τὸν κουράζετε, εἶπεν ἡπίως ὁ ἱατρὸς. Τὸν φο-
νεύετε.

Ὁ ἐφημέριος, καπνίζων ἐν σιγῇ τὸ σιγάρον του, ἔκαμε τὴν
παρατήρησιν αὐτήν, ἵνα ἀνακριβῶς δικαιολογήσῃ τὴν συγ-
κίνησιν του:

— Αὐτοὶ οἱ μεγάλοι σκύλοι λὲς καὶ εἶνε ἄνθρωποι.

Εἰς τὰς δέκα, ὅτε ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ ἱατρὸς ἀνεχώρησαν, ὁ
Λάζαρος, προτοῦ ἀναβῆ εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἐπῆγεν ὁ ἵδιος
νὰ κλείσῃ τὸν Πιστὸν εἰς τὸ διαμέρισμά του.

Τὸν ἐξηπλωσεν ἐπὶ καθαροῦ ἀχύρου, ἐβεβχιώθη ὅτι εἶχε
τὸ δαχεῖν μὲ τὸ νερόν του, τὸν περιεπτύχθη, κατόπιν ἠθέλη-
σε νὰ τὸν ἀφήσῃ μόνον. Ἄλλ' ὁ σκύλος, εἶχεν ἤδη ἐγερθῇ
καὶ τὸν παρηκολούθει. Τρεῖς φορὰς ἐδέησε νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ
εἰς τὴν θέσιν του. Ἐπὶ τέλους, ὑπετάχθη, ἀπέμεινεν ἐξη-
πλωμένος μὲ τεταμένην τὴν κεφαλὴν, ἀτενίζων τὸν κύριόν
του ἀπομακρυνόμενον, μὲ βλέμμα τόσον περίλυπον, ὥστε
ἐκεῖνος, ἐν ἀπελπισίᾳ, ἐστράφη ἐκ νέου ἵνα τὸν περιπτύχῃ
ἀκόμη.
